

Nr 172.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående inrättande av en statens hästavelsfond; given Stockholms slott den 11 april 1916.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels medgiva, att hela det nettobelopp, varmed de till statsverket redan inlutna samt på grund av hittills av Kungl. Maj:t lämnade utförseltillstånd inflytande hästförsäljningsmedel överskjuta 686,700 kronor, må avsättas till en under förvaltning av statskontoret ställd fond, benämnd: statens hästavelsfond, vilken skall av statskontoret göras räntebärande;

dels medgiva, att Kungl. Maj:t må, sedan årligen en tiondel av fondens avkastning lagts till kapitalet, efter stuteriöverstyrelsens hörande disponera återstoden av avkastningen av fonden till åtgärder för hästavelns främjande;

dels ock förklara, att fondens kapital icke må utan riksdagens medgivande förminskas.

Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Johan Beck-Friis.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 april 1916.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet friherre Beck-Friis anförde:

Den 1 augusti 1914 utfärdade Kungl. Maj:t förbud mot utförsel av hästar, vilket förbud ännu är gällande. Vid särskilda tillfällen har Kungl. Maj:t emellertid medgivit tillstånd till sådan utförsel oaktat förbudet. Vid några tillfällen har medgivande lämnats till större, organiserad export av hästar, som försålts till utlandet. Därvid har föreskrivits, att viss del av köpeskillingen för hästarna skulle inlevereras till statsverket.

Den 26 mars 1915 medgav sålunda Kungl. Maj:t utförsel ur landet av 10,600 hästar genom förmedling av en samtidigt tillsatt statens häst-exportkommission och föreskrev tillika, att ägare till häst, som genom kommissionen såldes för utförsel, skulle av försäljningssumman avstå

för bestridande av kostnader för hästarnas försäljning samt till åtgärder för hästavelns främjande 8 procent.

Den 10 april 1915 fördelade därefter Kungl. Maj:t det till utförsel medgivna hästantalet på Stockholms stad och samtliga hushållningssällskaps områden, utom Västerbottens och Norrbottens läns. Tillika föreskrev Kungl. Maj:t beträffande hästar från Stockholms stad, att hästexportkommissionen skulle avdraga och innehålla 8 procent av sammanlagda försäljningssumman och att av denna andel skulle gäldas kostnaderna för uttagningsnämnden i Stockholm, samt beträffande hästar från ovannämnda hushållningssällskaps områden, att hästexportkommissionen skulle avdraga och innehålla 3 procent samt lämna återstoden till vederbörande hushållningssällskaps uttagningsnämnd, som i sin tur skulle äga avdraga och innehålla 5 procent av den ursprungliga försäljningssumman samt lämna det övriga till de sålda hästarnas ägare. Den av hushållningssällskapetets nämnd innehållna andelen i försäljningssumman skulle i första hand användas till täckande av sällskapetets kostnader för hästarnas uttagning och försäljning och vad som icke åtginge härtill skulle avsättas till en fond för främjande av hästaveln inom sällskapetets område eller tillföras befintlig sådan fond. Slutligen förklarade Kungl. Maj:t, att hästexportkommissionens kostnader skulle gäldas av de utav kommissionen innehållna medlen, samt att Kungl. Maj:t ville, sedan hästexportkommissionen avgivit berättelse och redovisning, fatta beslut angående disponerandet av blivande återstod av de utav kommissionen innehållna andelar av försäljningsmedlen.

Föreskrift om inleverering till statsverket av vissa belopp hade redan tidigare meddelats i samband med tillåtelser till hästutförsel i mindre omfattning. På grund härav hade influtit 13,821 kronor 41 öre. Den 2 juli 1915 förordnade Kungl. Maj:t, att detta belopp skulle av statskontoret särskilt förvaltas under benämning: hästförsäljningsmedel.

Sedan hästexportkommissionen avgivit redovisning för förut omnämnda export av 10,600 hästar, förordnade Kungl. Maj:t den 19 november 1915, att den uppkomna behållningen, 517,718 kronor 5 öre, av de utav kommissionen innehållna försäljningsmedlen skulle överföras till nyssberörda, under statskontorets förvaltning ställda hästförsäljningsmedel. Från samma medel skulle däremot utgå visst belopp i ersättning till hästexportkommissionens ordförande och ledamöter.

Dessa medel hava därefter till följd av föreskrifter vid meddelandet av vissa speciella exporttillåtelser ytterligare vuxit, så att de enligt uppgift från statskontoret den 10 innevarande april uppgingo till 543,047 kronor 89 öre.

Den 1 februari 1916 medgav Kungl. Maj:t ånyo hästexport i större omfattning, i det att tillstånd meddelades till utförsel av 10,000 hästar genom statens hästexportkommission. Detta hästantal fördelades samtidigt på Stockholms stad och samtliga hushållningssällskaps områden utom Norrbottens län. Nu medgavs alltså export även från Västerbottens län. Ågare till häst, som enligt detta tillstånd såldes till utförsel, skulle av försäljningssumman avstå för bestridande av kostnader för hästarnas försäljning samt till åtgärder för hästavelns främjande 12 procent. För hästar från Stockholms stad skulle hela detta procentbelopp avdragas och innehållas av hästexportkommissionen samt därav intill ett maximibelopp av 2,500 kronor gäldas uttagningsnämndens i nämnda stad kostnader. Av försäljningssummorna för hästar från hushållningssällskapens områden skulle vederbörande sällskap erhålla 4 procent utom Västerbottens läns, vilket på grund av att detta sällskaps område icke deltog i den föregående större exporten nu tillerkändes 8 procent. Om användningen av dessa till hushållningssällskapen inflytande medel gävos enahanda föreskrifter som i beslutet den 10 april 1915. Hästexportkommissionen skulle för sin del innehålla för hästar från Västerbottens läns hushållningssällskaps område 4 procent samt för hästar från övriga sällskaps områden 8 procent. Dessa medel skulle främst få användas till bestridande av kommissionens kostnader, varjämte Kungl. Maj:t förklarade sig vilja besluta om disponerandet av återstoden, sedan kommissionen avgivit redovisning.

Denna export pågår för närvarande. Det belopp, som därigenom kommer att inflyta i form av utav kommissionen innehållna andelar, kan, under förutsättning att hela exporten kan äga rum utan hinder, approximativt beräknas till brutto minst 1,300,000 kronor. Efter avdrag för hästexportkommissionens och uttagningsnämndens i Stockholm kostnader och ersättningar torde under nämnda förutsättning med säkerhet 1,250,000 kronor kunna beräknas utgöra netto. Jag vill anmärka, att likvid av köpare erlägges för varje försäljningsdag och att alltså hästexportkommissionen redan uppburit vederbörliga andelar för den export, som hittills ägt rum, samt att, även om exporten skulle framdeles avbrytas, likvid då erhållits för det ytterligare antal hästar, som innan dess blivit sålt.

Sammanlägges detta beräknade belopp med det redan nu hos statskontoret innestående beloppet, erhålles en totalsumma av omkring 1,800,000 kronor.

I punkten 50 av det vid innevarande års statsverksproposition fogade statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 14 januari 1916

anförde chefen för lantförsvarsdepartementet, att för erforderlig höjning under innevarande år av maximipriset å remonter till 1,500 kronor krävdes högst 50,000 kronor utöver vad av riksdagen för ändamålet beräknats, samt uttalade, att, då höjningen föranleddes av de på grund av rådande förhållanden för närvarande gällande höga hästpriser, berörda ökade kostnader lämpligen borde utgå från de under statskontorets förvaltning stående så kallade hästförsäljningsmedlen. Detta uttalande gjordes efter samråd med mig. Jag ansåg tillika, att då dessa medel skulle komma de enskilda uppfödarna av varmblodiga hästar till godo, denna avel skulle härigenom erhålla en välbehövlig uppmuntran. Detta bidrag gäller allenast innevarande år. Vad chefen för lantförsvarsdepartementet sålunda uttalat har lämnats utan erinran av riksdagens bägge kammare.

För detta ändamål torde ett belopp av 50,000 kronor nu böra reserveras av hästförsäljningsmedlen.

Vidare har Kungl. Maj:t den 7 april i år i proposition till riksdagen angående inrättande av ett statsstuteri vid Ottenby föreslagit riksdagen medgiva, att för bestridande av kostnaderna för stuteriets anläggning finge av de i statskontoret inestående hästförsäljningsmedel tagas i anspråk ett belopp av högst 536,700 kronor.

Såsom jag vid motiverandet av propositionen angående Ottenbystuteriet utvecklade, sammanhänger denna fråga med frågan om indragning av den nuvarande hingstdepån vid Strömsholm och omorganisation av därvarande ridskola, för vilken skulle anskaffas särskilda skolhästar i stället för de nu till ridning begagnade hingstarna. Den första uppsättningen av dessa skolhästar jämte två årgångar remonter för deras ersättande vid avgång ävensom anskaffningen av behövliga stallinventarier m. m. har beräknats draga en kostnad av 75,000 kronor. Jag anser denna uppsättningskostnad kunna och böra gäldas av nu ifrågavarande hästförsäljningsmedel. Ridskolans omorganisation underlättar nämligen i hög grad det för hästaveln så viktiga Ottenbystuteriets åstadkommande och möjliggör även, att statens beskällare kunna utstationeras tidigare på året än nu. Den måste därför anses vara en åtgärd av stort intresse för hästaveln, och ett bidrag därtill från hästförsäljningsmedlen synes fullt befogat. Frågan om ridskolans omorganisation behöver visserligen icke föreläggas den nu pågående riksdagen, men jag anser, att nyssberörda belopp, 75,000 kronor, av hästförsäljningsmedlen nu bör reserveras för det av mig sålunda angivna ändamålet.

Det enda hushållningssällskap, från vars område hästexport icke medgivits varken vid 1915 eller 1916 års stora exporter, är Norrbottens. Detta beror på särskilda omständigheter. Härav har följt, att detta säll-

skap icke heller erhållit någon andel i försäljningsmedel för hästar liksom alla övriga sällskap. Västerbottens läns hushållningssällskap var visserligen icke heller med vid den första exporten, men har istället vid den senare tillerkänts dubbelt så stor andel, procentiskt taget, som de övriga sällskapen. Det synes mig vara billigt, att något belopp nu tilldelas Norrbottens läns hushållningssällskap att användas till enahanda ändamål, som stadgats för övriga sällskaps försäljningsandelar. Detta synes mig desto mer motiverat, som det är för staten av icke ringa vikt, att i Norrbotten en stark och god häststock är tillfinnandes, samt det ju kan för invånarna i Norrbottens län synas hårt, att de icke fått bli delaktiga av de hästförsäljningar, som i andra landsdelar tillfört hästuppfödarna goda inkomster. Med beaktande av sistnämnda omständigheter och vid jämförelse med de belopp som, efter omkostnadernas bestridande, torde hava på grund av hästexporten tillfallit övriga hushållningssällskap för åtgärder till hästavelns främjande, anser jag ett belopp av 25,000 kronor av nu ifrågavarande hästförsäljningsmedel böra överlämnas till Norrbottens läns hushållningssällskap för ovan angivet ändamål.

Inalles uppgå de fyra belopp, som således ifrågasatts till utgående från hästförsäljningsmedlen, till 686,700 kronor.

Under förutsättning, att den nu pågående hästutförseln genomföres, skulle enligt ovan gjorda beräkningar därefter återstå av hästförsäljningsmedlen omkring 1,100,000 kronor. Det synes mig önskvärt, att frågan om dispositionen av dessa medel nu företages till avgörande.

Jag vill då först framhålla och betona, att Kungl. Maj:t vid föreskrivandet av avdrag med vissa procent vid de stora hästexporterna uttryckligen förklarar, att säljarna skulle avstå de innehållna andelarna, i den mån de icke åtginge till bestridande av kostnader för hästarnas försäljning, *till åtgärder för hästavelns främjande*. Jag ansåg mig icke kunna under annan förutsättning tillstyrka avdrag med de nu bestämda procentalen, och jag tror mig även veta, att hästägarna gärna funnit sig i dessa avdrag, just därför att de visste, att de därigenom uppkomna medlen skulle användas till hästavelns bästa.

Vidare vill jag erinra, att i de kalkyler jag framlade vid redogörelsen den 7 april 1916 för frågan om Ottenbystuteriet, upptogs ett belopp av 10,000 kronor årligen från och med år 1924 såsom erforderligt ökat anslag till stuteriets drift. Det är dock ingalunda fullkomligt visst, att kostnadsökningen kommer att stanna härvid, utan jag har i sagda redogörelse framhållit, att beräkningar för så lång tid framåt måste vara

ganska osäkra. Denna utgift torde lämpligen kunna bestridas av nu ifrågavarande hästförsäljningsmedel.

Det är därjämte tydligt, att även åtskilliga andra ändamål till hästavelns främjande finnas eller kunna framträda, vilkas tillgodoseende synes böra ske medelst bidrag av statsmedel, och vartill de nu ifrågavarande medlen skulle lämna en mycket välkommen möjlighet. Detta understödjande synes böra i mån av behov komma olika raser och avelsriktningar till godo, därest de visa sig förtjänta därav.

Jag vill härvid uttryckligen betona, att jag ingalunda anser, att dessa medel böra tagas i anspråk för att ersätta anslag, som redan hittills plägat utgå till hästavelsändamål, vare sig under nionde huvudtiteln eller bland anslag till kapitalökning. Dessa medel böra nämligen utgöra en ytterligare tillgång och icke medföra, att man med ena handen tager igen vad man ger med den andra. Genom ett förfaringsätt av sistnämnda slag skulle ju icke det ökade stöd, som härigenom avsetts åt hästaveln, erhållas, och de hästförsäljare, som lämnat avdragsbeloppen, skulle då säkerligen icke anse, att det av dem åsyftade ändamålet vunnits.

För det av mig angivna syftet synes det mig lämpligast, att av berörda hästförsäljningsmedel inrättas en särskild fond. Denna torde lämpligen kunna benämnas: statens hästavelsfond. Den bör förvaltas av statskontoret och göras räntebärande. Kungl. Maj:t bör äga att, sedan årligen en tiondel av fondens avkastning lagts till kapitalet, efter stuteriöverstyrelsens hörande disponera återstoden av sagda avkastning till åtgärder för hästavelns främjande. Denna del av avkastningen bör bokföras särskilt, när den icke varje år torde komma att i sin helhet användas. Fondens kapital bör däremot icke få tillgripas utan riksdagens medgivande. Några närmare bestämmelser angående fonden synas åtminstone tillsvidare icke erforderliga.

Till denna fond synes böra avsättas hela det nettobelopp, vartill de till statsverket redan influerna samt på grund av hittills av Kungl. Maj:t lämnade utförseltillstånd inflytande hästförsäljningsmedel uppgå, sedan avdrag gjorts för ovanberörda fyra summor om tillhopa 686,700 kronor, vilka böra, till dess de utbetalas, kvarstå under titeln: hästförsäljningsmedel.

Jag hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att

dels medgiva, att hela det nettobelopp, varmed de till statsverket redan influerna samt på grund av hittills av Kungl. Maj:t lämnade utförseltillstånd inflytande hästförsäljningsmedel överskjuta 686,700 kronor, må avsättas till en under förvaltning av statskontoret ställd fond,

benämnd: statens hästavelsfond, vilken skall av statskontoret göras räntebärande;

dels medgiva, att Kungl. Maj:t må, sedan årligen en tiondel av fondens avkastning lagts till kapitalet, efter stuteriöverstyrelsens hörande disponera återstoden av avkastningen av fonden till åtgärder för hästavelns främjande;

dels ock förklara, att fondens kapital icke må utan riksdagens medgivande förminskas.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Herman Schlytern.
